

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2010

---

6 OCTOBRE 2010

Proposition de loi modifiant l'article 2bis de la loi du 15 mars 1874 sur les extraditions, visant à renforcer la protection des individus contre tout prononcé ou exécution d'une condamnation à mort lors d'une extradition

(Déposée par M. Philippe Mahoux)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 27 mai 2009 (doc. Sénat, n° 4-1341/1 - 2008/2009).

Traditionnellement, on distingue :

— l'extradition passive: soit l'acte par lequel le gouvernement belge remet à l'autorité étrangère requérante, à sa demande et en exécution d'un acte de l'autorité compétente de ce pays, un étranger trouvé sur le territoire du Royaume en vue de sa poursuite ou de l'exécution de sa peine;

— l'extradition active: soit l'acte par lequel le gouvernement belge demande à l'autorité étrangère, en exécution d'un acte de l'autorité belge compétente, de lui remettre une personne trouvée sur son territoire en vue de sa poursuite ou de l'exécution d'une peine (1).

Ces deux procédures sont régies par la loi sur les extraditions du 15 mars 1874, telle que modifiée par les lois du 31 juillet 1985 et du 15 mai 2007, ainsi que par les traités bilatéraux ou multilatéraux conclus entre la Belgique et les autres États.

---

(1) Henri-D. Bosly et Damien Vandermeersch, *Droit de la procédure pénale*, La Chartre, Bruges, 2000, p. 605.

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2010

---

6 OKTOBER 2010

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 2bis van de uitleveringswet van 15 maart 1874, teneinde de uitlevering te weigeren van een persoon die ter dood is veroordeeld of kan worden veroordeeld

(Ingediend door de heer Philippe Mahoux)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 27 mei 2009 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 4-1341/1 - 2008/2009).

Traditioneel wordt een onderscheid gemaakt tussen :

— de passieve uitlevering: de handeling waarbij de Belgische regering aan de verzoekende vreemde Staat, op diens verzoek en tot uitvoering van een akte van de bevoegde overheid van dat land, een vreemdeling uitlevert die op het grondgebied van het Koninkrijk gevonden wordt, met het oog op zijn vervolging of de uitvoering van zijn straf;

— de actieve uitlevering: de handeling waarbij de Belgische regering een buitenlandse overheid, tot uitvoering van een akte van de Belgische bevoegde overheid, vraagt een persoon die op zijn grondgebied gevonden wordt, uit te leveren met het oog op zijn vervolging of de uitvoering van een straf (1).

Beide procedures worden geregeld door de uitleveringswet van 15 maart 1874, zoals gewijzigd door de wet van 31 juli 1985 en de wet van 15 mei 2007, alsook door de bilaterale of multilaterale akkoorden, gesloten tussen België en de andere Staten.

---

(1) Henri-D. Bosly en Damien Vandermeersch, *Droit de la procédure pénale*, Die Keure, Brugge, 2000, blz. 605.

En matière d'extradition active, on applique également la loi du 20 juillet 1990 relative au mandat d'arrêt international et la loi du 19 décembre 2003 relative au mandat d'arrêt européen.

La proposition vise évidemment la question de l'extradition passive, dès lors qu'il s'agit de garantir à toute personne extradée vers un pays qui pratique encore la peine de mort, qu'elle ne sera pas condamnée à celle-ci.

Actuellement, diverses conditions doivent être réunies pour que la Belgique accepte d'extrader une personne vers l'étranger.

Ces conditions sont les suivantes :

a) existence d'un traité : ce traité doit être fondé sur le principe de réciprocité (la Belgique ne peut autoriser l'extradition vers un pays que si ce dernier autorise l'extradition aux mêmes conditions);

b) la nationalité : la Belgique n'extrade pas ses nationaux (étant entendu que la nationalité s'apprécie au moment de l'extradition, pas des faits);

c) l'âge : l'étranger recherché doit avoir dix-huit ans accomplis;

d) la nature de l'infraction : elle ne peut être fondée sur un délit ou un crime politique.

Il est à noter que cette restriction trouve son origine dans une loi de 1833 dont le contenu a été entièrement abrogé, sous réserve de son article 6, qui prévoit également certaines exceptions telles que :

— l'attentat contre un chef d'État étranger ou un membre de sa famille;

— la collaboration avec un ennemi commun;

— les crimes de guerre.

Cet article a été complété par la loi du 15 mai 2007 qui stipule :

«Ne sera pas non plus réputé délit politique, ni fait connexe à un semblable délit, le fait constitutif d'une infraction telle que définie par un instrument international relatif au terrorisme ou visée par un instrument international touchant au droit international humanitaire, lorsque l'extradition est demandée sur la base de cet instrument et lorsque celui-ci lie la Belgique et l'État requérant et interdit explicitement le refus de l'extradition pour infraction politique, sans possibilité de réserve au regard du droit des traités.»

Wat de actieve uitlevering betreft, worden ook de wet van 20 juli 1990 betreffende het internationaal aanhoudingsbevel en de wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel toegepast.

Het voorstel heeft uiteraard betrekking op de passieve uitlevering, omdat elke persoon die wordt uitgeleverd naar een land dat de doodstraf nog toepast, de garantie moet krijgen dat hij niet tot die straf zal worden veroordeeld.

Op dit ogenblik moeten verschillende voorwaarden worden vervuld opdat België zou aanvaarden een persoon uit te leveren aan het buitenland.

Het gaat om de volgende voorwaarden :

a) het bestaan van een verdrag : dat verdrag moet steunen op het beginsel van de wederkerigheid (België kan de uitlevering naar een bepaald land maar toestaan indien dat land de uitlevering toestaat onder dezelfde voorwaarden);

b) de nationaliteit : België levert geen onderdanen uit, (met dien verstande dat de nationaliteit wordt beoordeeld op het ogenblik van de uitlevering, en niet op dat van de feiten);

c) de leeftijd : de gezochte vreemdeling moet ten volle achttien jaar zijn;

d) de aard van het strafbaar feit : het mag niet gaan om een misdrijf of een politiek misdrijf.

Die beperking werd vastgelegd in een wet van 1833 waarvan de inhoud volledig werd opgeheven, behalve het artikel 6, dat tevens voorziet in bepaalde uitzonderingen zoals :

— de aanslag tegen een vreemd regeringshoofd of tegen een lid van zijn familie;

— de collaboratie met een gemeenschappelijke vijand;

— oorlogsmisdaden.

Dat artikel werd aangevuld door de wet van 15 mei 2007, die bepaalt :

«Wordt evenmin als een politiek misdrijf beschouwd, noch als een feit samenhangend met dusdanig misdrijf, het feit dat een misdrijf uitmaakt zoals bepaald in een internationaal instrument betreffende terrorisme of bedoeld in een internationaal instrument met betrekking tot het internationaal humanitair recht, wanneer de uitlevering wordt verzocht op grond van dit instrument en wanneer dit instrument België en de verzoekende Staat bindt en de weigering tot uitlevering wegens een politiek misdrijf uitdrukkelijk verbiedt zonder de mogelijkheid een voorbehoud te maken op grond van het verdragenrecht.»

e) le seuil de la peine : pour qu'il y ait extradition, il faut que les faits soient punissables (aux termes de la loi belge et de la loi étrangère) d'une peine privative de liberté dont la durée maximum dépasse un an;

f) la double incrimination : les faits qui peuvent donner lieu à extradition doivent être punissables tant par la législation belge que par la législation du pays requérant, même s'ils n'ont pas la même qualification;

g) le lieu de l'infraction : lorsque le crime ou le délit donnant lieu à la demande d'extradition aura été commis hors du territoire de la partie requérante, le gouvernement ne pourra livrer, à charge de réciprocité, l'étranger poursuivi ou condamné que dans les cas où la loi belge autorise la poursuite des mêmes infractions commises hors du Royaume;

h) la prescription : l'extradition ne peut avoir lieu si, depuis le fait imputé, les poursuites ou la condamnation, la prescription de l'action ou de la peine est acquise d'après les lois de la Belgique;

i) la garantie du respect des droits fondamentaux : la loi du 31 juillet 1985 a considérablement modifié le texte de 1874, notamment en insérant un nouvel article 2bis rédigé comme suit :

«L'extradition ne peut être accordée s'il existe des raisons sérieuses de croire que la demande a été présentée aux fins de poursuivre ou de punir une personne pour des considérations de race, de religion, de nationalité ou d'opinions politiques, ou que la situation de cette personne risque d'être aggravée pour l'une ou l'autre de ces raisons.»

Cette disposition légale a vu son champ d'application élargi suite à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme dans un arrêt *Soering c/ Royaume Uni* (arrêt du 7 juillet 1989).

En effet, la question posée était de savoir si l'extradition d'un individu par un État partie à la Convention européenne des droits de l'homme vers un État tiers pouvait engager la responsabilité de l'État partie, au titre de l'article 3 (1) de la Convention, pour les mauvais traitements que la personne extradée est susceptible de subir dans le pays de destination (2).

(1) Nul ne peut être soumis à la torture ni il des peines ou traitements inhumains ou dégradants.

(2) L.-E. Pettiti, E. Decaux et P.-H. Imbert, *Convention européenne des droits de l'homme*, Economica, Paris, 1995, p. 138.

e) de strafdrempel : om een uitlevering te verantwoorden moeten de feiten (volgens de Belgische wetgeving en de buitenlandse wet), strafbaar zijn met een vrijheidsstraf met een maximumduur van meer dan een jaar;

f) de dubbele strafbaarstelling : de feiten die aanleiding kunnen geven tot uitlevering moeten zowel in de Belgische wetgeving als in de wetgeving van het verzoekende land strafbaar zijn, ook al is de kwalificatie niet dezelfde;

g) de plaats van het strafbaar feit : wanneer de misdaad die of het misdrijf dat aanleiding geeft tot de vraag om uitlevering werd gepleegd buiten het grondgebied van de verzoekende partij, kan de regering de vervolgte of veroordeelde vreemdeling, op basis van de wederkerigheid, slechts uitleveren in de gevallen waarin de Belgische wet voorziet in vervolging wegens dezelfde feiten gepleegd buiten het Belgische grondgebied;

h) de verjaring : de uitlevering kan niet worden uitgevoerd wanneer, sedert het ten laste gelegde feit, de vervolgingen of de veroordeling, de verjaring van de strafvordering of de straf verworven is krachtens de Belgische wet;

i) de garantie dat de fundamentele rechten worden gerespecteerd : de wet van 31 juli 1985 heeft de tekst van 1874 grondig gewijzigd, inzonderheid door de invoering van een nieuw artikel 2bis, luidend als volgt :

«Uitlevering kan niet worden toegestaan wanneer er ernstige redenen bestaan om aan te nemen dat het verzoek gedaan is met de bedoeling een persoon te vervolgen of te straffen op grond van zijn ras, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid, dan wel dat de positie van de betrokkene om één van deze redenen ongunstig dreigt te worden beïnvloed.»

Het toepassingsgebied van deze wettelijke bepaling werd uitgebreid als gevolg van de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens in het arrest *Soering tegen het Verenigd Koninkrijk* (arrest van 7 juli 1989).

De vraag rees immers of bij de uitlevering van een individu door een Staat die partij is bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens naar een derde Staat, de Staat die partij is krachtens artikel 3 van het Verdrag (1) ter verantwoording kan worden geroepen voor de slechte behandeling die de uitgeleverde persoon kan ondergaan in het land van bestemming (2).

(1) Niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

(2) L.-E. Pettiti, E. Decaux en P.-H. Imbert, *Convention européenne des droits de l'homme*, Economica, Parijs, 1995, blz. 138.

La décision d'extrader un étranger ne peut être la cause de la violation d'un droit qui n'est pas reconnu par la Convention mais elle peut être la cause de la violation d'autres droits garantis par la Convention européenne des droits de l'homme : c'est le mécanisme de protection par ricochet, à savoir que même dans les matières qui ne sont pas régies par la Convention, les États parties ne sont pas affranchis du respect des obligations que celle-ci leur imposent.

Ce principe est consacré par la loi du 15 juillet 2007 qui a étendu la protection prévue à l'article *2bis* en indiquant que :

« L'extradition ne peut davantage être accordée s'il existe des risques sérieux que la personne, si elle était extradée, serait soumise dans l'État requérant à un déni flagrant de justice, à des faits de torture ou des traitements inhumains et dégradants.

Lorsque l'infraction, pour laquelle l'extradition est demandée, est punissable de la peine de mort dans l'État requérant, le gouvernement n'accorde l'extradition que si l'État requérant donne des assurances formelles que la peine de mort ne sera pas exécutée. »

L'auteur de la proposition estime cependant que la protection ainsi offerte est insuffisante et devrait par conséquent être renforcée.

Il convient, à son sens, de distinguer deux situations, à savoir :

— d'une part, le cas où l'extradition d'un individu est requise parce qu'il est poursuivi pour une infraction punissable de la peine de mort,

— d'autre part, le cas où l'extradition d'un individu est requise suite à une condamnation à mort.

L'article *2bis* actuel ne vise en réalité que la seconde hypothèse, soit celle dans laquelle la personne, dont l'extradition est sollicitée, a déjà fait l'objet d'une condamnation à mort.

L'auteur souhaite donc modifier la loi de 1874 pour mettre en place une protection relative à la première hypothèse, en sorte que l'État belge refuse toute extradition, — quelle que soit l'infraction pour laquelle l'étranger est poursuivi —, tant qu'il n'a pas obtenu l'assurance formelle que la peine de mort ne sera pas prononcée à l'encontre de cet étranger.

Parallèlement, l'auteur estime qu'en cas de condamnation à mort, la protection offerte par la loi actuelle doit être étendue.

Ook al mag de beslissing om een vreemdeling uit te leveren niet de oorzaak zijn van de schending van een recht dat niet erkend wordt door het Verdrag, zij kan wel de oorzaak zijn van de schending van andere rechten die gewaarborgd worden door het Europees Verdrag voor de rechten van de mens: dit is het systeem van de « protection par ricochet » (de bescherming met terugslag), namelijk het principe dat zelfs voor aangelegenheden die niet onder het Verdrag vallen, de Staten die partij zijn niet vrijgesteld zijn van de naleving van de verplichting die het Verdrag hen oplegt.

Dat principe is vervat in de wet van 15 juli 2007 die de in artikel *2bis* bedoelde bescherming heeft uitgebreid via de volgende bepaling :

« Uitlevering kan evenmin worden toegestaan wanneer er ernstige risico's bestaan dat de persoon, indien hij wordt uitgeleverd, in de verzoekende Staat wordt onderworpen aan een flagrante rechtswijgering of aan foltering of onmenselijke en ontorende behandeling.

Wanneer het misdrijf waarvoor de uitlevering gevraagd wordt, in de verzoekende Staat strafbaar is met de doodstraf, staat de regering de uitlevering slechts toe indien de verzoekende Staat uitdrukkelijke zekerheden geeft dat de doodstraf niet zal uitgevoerd worden. »

De indiener van het voorstel meent evenwel dat deze bescherming onvoldoende is en dus nog moet worden versterkt.

Volgens hem moet een onderscheid worden gemaakt tussen twee situaties, namelijk :

— enerzijds het geval waarin de uitlevering van een individu wordt geëist omdat hij wordt vervolgd voor een misdrijf dat strafbaar is met de doodstraf,

— anderzijds het geval waarin de uitlevering van een individu wordt geëist naar aanleiding van een terdoodveroordeling.

Het huidige artikel *2bis* heeft eigenlijk alleen betrekking op de tweede hypothese, namelijk die waarin de persoon van wie de uitlevering wordt gevraagd, al ter dood werd veroordeeld.

De indiener wenst dan ook de wet van 1874 te wijzigen met het oog op de invoering van een bescherming met betrekking tot de eerste hypothese, opdat de Belgische Staat elke uitlevering zou weigeren — ongeacht het misdrijf waarvoor de vreemdeling wordt vervolgd — zolang hij niet de formele zekerheid heeft gekregen dat de doodstraf niet zal worden uitgesproken tegen die vreemdeling.

De indiener meent ook dat, indien de doodstraf wordt uitgesproken, de door de huidige wet geboden bescherming moet worden uitgebreid.

En effet, se limiter à obtenir la garantie que la peine de mort ne sera pas exécutée constitue une forme d'acceptation de l'existence de cette peine qui va totalement à l'encontre du principe constitutionnel belge qui a aboli cette même peine.

C'est pourquoi l'auteur estime que, dans cette seconde hypothèse, la Belgique doit refuser toute extradition lorsque l'individu recherché a fait l'objet d'une condamnation à mort.

La proposition de loi vise à modifier la loi de 1874, modifiée par les lois du 31 juillet 1985 et du 15 mai 2007, en ce sens.

Philippe MAHOUX.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article *2bis*, alinéa 3, de la loi du 15 mars 1874 sur les extraditions, inséré par la loi du 31 juillet 1985 et modifié par la loi du 15 mai 2007, est remplacé par deux alinéas rédigés comme suit :

«Lorsqu'une personne est poursuivie pour une infraction punissable de la peine de mort dans l'État requérant, le gouvernement n'accorde son extradition que si l'État requérant donne des assurances formelles que la peine de mort ne sera pas prononcée à l'encontre de cette personne.

Lorsqu'une personne a été condamnée à la peine de mort, le gouvernement n'accorde pas son extradition.»

20 juillet 2010.

Philippe MAHOUX.

Wanneer men zich beperkt tot de garantie dat de doodstraf niet zal worden uitgevoerd, betekent dit dat men het bestaan van die straf aanvaardt, die volkomen ingaat tegen het Belgisch grondwettig beginsel dat diezelfde straf heeft afgeschaft.

Daarom meent de indiener dat, in de tweede hypothese, België elke uitlevering moet weigeren wanneer de gezochte persoon ter dood werd veroordeeld.

Het wetsvoorstel beoogt de wijziging van de wet van 1874, die in die zin werd gewijzigd bij de wet van 31 juli 1985 en van 15 mei 2007.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel *2bis*, derde lid, van de uitleveringswet van 15 maart 1874, toegevoegd bij de wet van 31 juli 1985 en gewijzigd bij de wet van 15 mei 2007, wordt vervangen door de twee volgende leden :

«Wanneer een persoon vervolgd wordt voor een feit waarvoor in de verzoekende Staat de doodstraf wordt uitgesproken, staat de regering zijn uitlevering slechts toe indien de verzoekende Staat haar de formele verzekering geeft dat de doodstraf niet zal worden uitgesproken tegen die persoon.

Wanneer een persoon tot de doodstraf is veroordeeld, staat de regering zijn uitlevering niet toe.»

20 juli 2010.